

Vammaisurheilun termit

VAMMAISHUIPPU-URHEILU = Päämääränä on vammaisurheilijoiden menestyminen arvokilpailuissa, ennen kaikkea paralympialaisissa ja muiden kuin paralympialajien osalta MM-kilpailuissa tai vastaavissa.

PARALYMPIAURHEILU = On periaatteessa synonyymi vammaishuippu-urheilu sanalle, mutta käytetään vain paralympialaisista puhuttaessa.

PARALYMPIAURHEILIJAJA = Käytetään urheilijasta, joka kilpailee tai on kilpaillut paralympialaisissa.

VAMMAISURHEILIJOIDEN MAAJOUKKUE = Maajoukkue toiminta voi olla joko lajiliiton tai VAU:n alla. Paralympiakomitean alla ei ole maajoukkue toimintaa. Trendinä on, että vammaisurheilijoiden maajoukkue toimintaa hallinnoidaan ko. lajiliiton kautta.

INTEGRAATIO = Integraatiota käytetään kuvaamaan erillään toimineiden ohjelmien ja toimintojen yhdistämistä yleiseen (integraatiolajiliitto) sekä kuvattaessa prosesseja, joilla tähdätään inklusioon. Vammaisista yksilöistä puhuttaessa integraatio-käsitteen käyttöä ei suositella.

INKLUUSIO = Tässä ajatusmaailmassa me kaikki kuulumme kokonaisuuteen ja olemme jo yhdessä. Huomio kiinnitetään ympäristöön, olosuhteisiin ja toimintatapoihin, jotta ne eivät sulki ketään pois yhteisestä toiminnasta.

LUOKITTELU = Luokittelulla pyritään tasoittamaan vammasta johtuvia eroja. Jokaisessa lajissa on oma lajikohtainen luokittelu. Luokittelu vaihtelee lisäksi eri vammaryhmien välillä. Kehitysvammaisten henkilöiden luokittelun tekee psykologi, mutta myös valmentaja osallistuu luokitteluun. Lajikohtaiset luokitteluperusteet löytyvät täältä: www.paralympia.fi

PARA-ETULIITE = para-etuliitettä voi käyttää, kun kyseessä on paralympialaji. Esimerkiksi parapööräily, paralumilautailu. Sen voi korvata myös vammais-etuliitteellä, mutta ei paralympia-etuliitteellä.

Special Olympics -sanastoa

SPECIAL OLYMPICS = Kehitysvammaisten henkilöiden kansainvälinen urheilujärjestö. Special Olympics Finland toimii VAU:n alaisuudessa.

UNIFIED = Osassa lajeista on tarjolla Unified-vaihtoehto, jossa kehitysvammaisilla urheilijoilla on pareinaan tai joukkueovereinaan vammattomia urheilijoita.

PARTNERI = Unified-lajeissa kilpailevia vammattomia urheilijoita kutsutaan partnereiksi.

TASOLUOKITTELU = Ennen varsinaista kilpailua Special Olympics -kisoissa käydään luokittelukilpailut tai -ottelut, joiden perusteella urheilijat jaetaan eri luokkiin (divisiooniin) iän, sukupuolen ja tulostason perusteella.

Vammaryhmät

Paralympialaisissa kilpailevat liikuntavammaiset ja näkövammaiset urheilijat sekä hyvin rajatulla lajivalikoimalla myös kehitysvammaiset urheilijat. Eri vammaryhmien pääluokat ovat:

Liikuntavammaiset urheilijat:

- Urheilija, jolla on amputaatio
- Urheilija, jolla on CP-vamma
- Urheilija, jolla on selkäydinvamma
- Urheilija, joka on lyhytkasvuinen

Näkövammaiset urheilijat:

Näkövamma on yleiskäsite, joka kattaa sokeat ja heikkonäköiset urheilijat.

- Urheilija, joka on sokea (B1)
- Urheilija, joka on heikkonäköinen (B2-B3)

Kehitysvammaiset urheilijat:

- Urheilija, jolla on kehitysvamma

Elinsiirtourheilijat

Elinsiirtourheilijat kilpailevat kansainvälisellä tasolla elinsiirron saaneiden MM- ja EM-kilpailuissa.

Elinsiirtourheilijoiden osallistumisoikeus määritellään aina lääkärintodistuksella, joka toimii myös luokittelun todisteena. Elinsiirron saaneiden arvokilpailuissa kilpaillaan ikäluokittain.

Vammaisurheilu Suomessa

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry on liikunta-, näkö- ja kehitysvammaisten sekä elinsiirron saaneiden ja dialyysissa olevien henkilöiden urheilu- ja liikuntajärjestö. VAU toimii lajiliittona niille vammaisurheilulajeille, joille ei ole lajiliittoa vammattomien urheilun puolella tai jotka eivät ole integroituneet lajiliittoon.

Suomen Paralympiakomitea koordinoi vammaishuippu-urheilua ja valmistelee Suomen joukkueen paralympialaisiin.

Suomen mestaruuskilpailut: Vammaisurheilussa järjestetään eri vammaryhmien yhteisiä SM-kisoja eri lajeissa mm. golfissa, uinnissa, yleisurheilussa, judossa, hiihdossa ja alppihihdossa. Eri vammaryhmille on kisoissa omat sarjat ja luokat.

Junior Games: VAU ry järjestää nuorisokilpailut alle 18-vuotiaille keväisin ja syksyisin.

Vammaisurheilu maailmalla

Paralympialaiset järjestetään joka toinen vuosi kesä- ja talviolympialaisten jälkeen samoilla kisapaikoilla saman järjestelytoimikunnan toimesta liikunta- ja näkövammaisille sekä rajatulla lajivalikoimalla kehitysvammaisille. www.paralympic.org

IBSA World Games järjestetään näkövammaisille urheilijoille joka neljäs vuosi.

Special Olympics -maailmankisat ovat kehitysvammaisten henkilöiden pääkilpailut, jotka järjestetään joka toinen vuosi. www.specialolympics.com

Deaflympics on kuurojen henkilöiden pääkilpailu, joka järjestetään joka toinen vuosi. Ensimmäiset kuurojen Deaflympics-kilpailut pidettiin 1924. <http://www.deaflympics.com/>

World Transplant Games on elinsiirron saaneiden henkilöiden pääkilpailu, joka järjestetään joka neljäs vuosi.

Kansainväliset vammaisurheilujärjestöt

IPC International Paralympic Committee www.paralympic.org

IWAS International Wheelchair and Amputee Sports Federation www.iwasf.com

IBSA International Blind Sports Association www.ibsa-sports.org

CPISRA Cerebral Palsy International Sport and Recreation Association www.cpisra.org

INAS For para-athletes with an intellectual disability www.inas.org

SOI Special Olympics International www.specialolympics.org

Suosittelavat termit

Vammaisurheilijan vastakohta on vammaton urheilija, näkövammaisen urheilijan vastakohta on näkevä urheilija. Vältä käyttämästä termejä normaalit/terveet urheilijat vastaparina vammaiselle urheilijalle.

Pyörätuoli, **EI** rullatuoli

Paralympiakomitea, **EI** Paraolympiakomitea

Lyhytkasvuinen henkilö, **EI** Kääpiö

Vammainen henkilö tai henkilö, jolla on vamma **EI** invalidi

Henkilö, jolla on xx-vamma, tai xx-vammainen henkilö, **EI** esim. vammaiset urheilevat